

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 640/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou PUCHALLA, SLÁVIK & partners s. r. o., Kmeťova 24, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Puchalla, PhD., proti uzneseniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1 Gv 118/21/1000-47 z 26. apríla 2022 a konaniu, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/3 Pz 60/22/1000-7 z 30. augusta 2022 a konaniu, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 48 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) č. k. VII/1 Gv 118/21/1000-47 z 26. apríla 2022 (ďalej aj „uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry“) a konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a alternatívne aj upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/3 Pz 60/22/1000-7 z 30. augusta 2022 (ďalej aj „upovedomenie generálnej prokuratúry“) a konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu. Navrhuje zrušiť uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry a vec jej vrátiť na ďalšie konanie. Alternatívne navrhuje zrušiť uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj upovedomenie generálnej prokuratúry a vec vrátiť úradu špeciálnej prokuratúry na ďalšie konanie. Zároveň (v oboch prípadoch) navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Východ (ďalej len „vyšetrovateľ prezídia Policajného zboru“) ČVS: PPZ-193/NKA-VY2-2021 z 3. februára 2022 (ďalej aj „uznesenie o vznesení obvinenia“) bolo podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku v znení účinnom v rozhodnom období sťažovateľovi vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin podvodu formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona v znení účinnom v rozhodnom období v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona.

3. Proti uzneseniu o vznesení obvinenia podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol úrad špeciálnej prokuratúry uznesením č. k. VII/1 Gv 118/21/1000-47 z 26. apríla 2022 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

4. Sťažovateľ podal generálnej prokuratúre návrh z 10. júna 2022 na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, a to uznesenia o vznesení obvinenia z 3. februára 2022 a uznesenia úradu špeciálnej prokuratúry z 26. apríla 2022. Uvedeným návrhom sa zároveň domáhal zastavenia trestného stíhania proti jeho osobe. Generálny prokurátor v upovedomení č. k. IV/3 Pz 60/22/1000-7 z 30. augusta 2022 (upovedomenie generálnej prokuratúry) konštatoval, že v štádiu, v akom sa nachádza trestné konanie, tvorili dosiaľ zistené skutočnosti dostatočný podklad na postup podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku. Návrhu sťažovateľa na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku nevyhoveli.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti uzneseniu úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomeniu generálnej prokuratúry, ako aj konaniu, ktoré predchádzalo ich vydaniu, sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že trestné stíhanie je vedené nezákonným spôsobom (vedené nepríslušným subjektom, nezákonne vykonané dôkazy), dozoruje ho nepríslušný úrad špeciálnej prokuratúry a o úkonoch prípravného konania rozhodoval nepríslušný Špecializovaný trestný súd. K predmetným námietkam v konkrétnej argumentuje:

a) skutková veta je naformulovaná takým spôsobom, aby zakladala príslušnosť Špecializovaného trestného súdu;

b) výška škody popísaná v skutkovej vete uznesenia o vznesení obvinenia a uvádzaná aj v uznesení úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomení generálnej prokuratúry je neodôvodnená, pričom od tejto nezákonne určenej škody vo výške 6 840 000 eur je nesprávne odvodená príslušnosť orgánov činných v trestnom konaní;

c) v (sťažovateľom) predloženom znaleckom posudku č. 1/2022 je hodnota dotknutých nehnuteľností stanovená vo výške 4 770 000 eur, čo nedosahuje výšku potrebnú na založenie príslušnosti Špecializovaného trestného súdu. Len znalecký posudok poškodeného stanovil výšku dotknutých nehnuteľností tak, že dosahuje hodnotu potrebnú na založenie jeho príslušnosti;

d) škoda nemohla vzniknúť spôsobom popísaným v skutkovej vete, keďže, ak by došlo k zápisu záložného práva k dotknutej nehnuteľnosti vo vlastníctve poškodeného, jeho vlastnícke právo by nebolo dotknuté a aj v prípade výkonu záložného práva by sa sťažovateľ „dostal“ „len“ k sume 332 000 eur a k dotknutým úrokom v sume nie viac ako 996 000 eur;

e) zo znenia skutkovej vety je zrejmé, že popísaným spôsobom nemohlo dôjsť k zmene vlastníctva dotknutých nehnuteľností, a teda nebolo možné brať do úvahy hodnotu celej nehnuteľnosti. Podľa názoru sťažovateľa nemôže obstať ani argumentácia úradu špeciálnej prokuratúry, ako ani generálnej prokuratúry, v zmysle ktorej je potrebné brať do úvahy aj znenie spornej zmluvy o pôžičke, na podklade ktorej mohol dosiahnuť nadobudnutie vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam aj inak ako výkonom záložného práva, a to z dôvodu, že i) orgány činné v trestnom konaní považujú zmluvu o pôžičke, na podklade ktorej malo byť záložné právo zapísané do katastra nehnuteľností, za neplatnú (ako nespôsobilú na príslušný zápis ju posúdil aj samotný kataster nehnuteľností – nespĺňa náležitosti) a ii) konanie popísané v skutkovej vete nemohlo viesť k takému výsledku;

f) ak by (sťažovateľ) dotknuté nehnuteľnosti aj predal pri výkone záložného práva, škoda, ktorá by tak mohla poškodenému vzniknúť, by bola o 5 322 000 eur nižšia, ako tá, ktorá bola uvedená v skutkovej vete;

g) uznesenie o vznesení obvinenia vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu a skutok je nesprávne právne kvalifikovaný – je nadkvalifikovaný (aj keby došlo k zápisu záložného práva, k zmene vlastníckeho práva tým nedôjde), k čomu úrad špeciálnej prokuratúry nezaujal „žiadne stanovisko“;

h) generálny prokurátor mal odstrániť nezákonnosť prípravného konania, čo však nespravil. Upovedomenie generálneho prokurátora nedáva odpovede na zásadné argumenty, je nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, pričom dôvodí argumentmi prezentovanými orgánmi činnými v trestnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 48 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomením generálnej prokuratúry a konaním, ktoré predchádzalo ich vydaniu.

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka nedostatočného odôvodnenia uznesenia úradu špeciálnej prokuratúry pri posudzovaní sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu o vznesení obvinenia a nedostatočného odôvodnenia, resp. arbitrárnosti upovedomenia generálnej prokuratúry pri vybavovaní návrhu sťažovateľa na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Sťažovateľ namieta porušenie označených práv (v bode 1 tohto uznesenia, pozn.) predovšetkým uznesením úradu špeciálnej prokuratúry a konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, keďže svoj návrh na rozhodnutie (petit) sformuloval primárne tým spôsobom, že žiada o zrušenie len uvedeného uznesenia. Následne alternatívne namietal aj upovedomenie generálnej prokuratúry a jemu predchádzajúce konanie. Základom jeho konkrétnych námietok boli tvrdenia o nesprávne určenej výške škody a v nadväznosti na to aj o nesprávnej právnej kvalifikácii (nadkvalifikácii) skutku a nepríslušnosti vo veci konajúcich orgánov činných v trestnom konaní (a špecializovaného trestného súdu), t. j. nezákonnosť vzneseného obvinenia a celkovo trestného stíhania.

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta postup a rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní vo fáze prípravného konania, keď o odôvodnenosti, a teda zákonnosti (ale aj ústavnosti) jeho trestného stíhania zatiaľ meritórne nerozhodoval orgán, ktorý ako jediný je oprávnený vysloviť vinu sťažovateľa, teda príslušný všeobecný súd (iný záver nevyplýva ani z ústavnej sťažnosti, pozn.).

10. V súvislosti s časťou ústavnej sťažnosti sťažovateľa, v ktorej namieta porušenie ním označených práv (bod 1 tohto uznesenia, pozn.) uznesením úradu špeciálnej prokuratúry (a ktorú skoncipoval skôr ako ďalší opravný prostriedok s tvrdením, že s jeho argumentmi, ktoré uplatnil v sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, sa úrad špeciálnej prokuratúry riadne nevysporiadal, pozn.), ústavný súd uvádza, že sťažovateľ bol oprávnený domáhať sa preskúmania napadnutého uznesenia prostredníctvom inštitútu návrhu na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku (m. m. I. ÚS 447/2019), čo aj využil (uplatnil v ňom obdobné a miestami totožné argumenty, ako aktuálne prezentuje v ústavnej sťažnosti, pozn.) a generálny prokurátor napadnuté uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry vecne preskúmal, o čom ho informoval napadnutým upovedomením generálnej prokuratúry. Právomoc generálneho prokurátora preto vylučuje právomoc ústavného súdu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

11. Vo vzťahu k právomoci ústavného súdu podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu upovedomenie generálneho prokurátora, ktorým nevyhovelo návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku, ústavný súd poukazuje na svoju recentnú rozhodovaciu činnosť, v ktorej predstavil základné ústavnoprávne východiská, ktoré je nevyhnutné zobrať na zreteľ pri prieskume podstaty vznesenia obvinenia v prípravnom konaní zo strany obvinených. V tejto súvislosti vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 212/2022 zdôraznil, že právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavná sťažnosť má byť podávaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

12. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky

na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu del'by moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti/právomoci ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

13. Vo všeobecnosti možno uviesť, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietat' porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane nimi označených práv (m. m. I. ÚS 107/2022). Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ako aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku (m. m. I. ÚS 756/2016, I. ÚS 619/2016, IV. ÚS 612/2018, II. ÚS 355/2022).

14. Ústavný súd dopĺňa, že možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými (ani v naostatok uvedenom prípade by však prieskum ústavného súdu zásadne nemal zasahovať do podstaty vzneseného obvinenia, o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, resp. neboli vyčerpané zákonné prostriedky priznané obvinenému zákonom na ochranu jeho základných práv a slobôd). Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (m. m. IV. ÚS 80/2022). Už konštatované východiská sú pritom aktuálne aj vo vzťahu k ústavnému prieskumu upovedomenia generálneho prokurátora vydaného v zmysle § 365 ods. 1 Trestného poriadku, pokiaľ sa sťažovateľ domáha vecného prieskumu dôvodnosti vznesenia obvinenia v trestnom konaní.

15. V tejto súvislosti ústavný súd akcentuje, že mu v tomto štádiu trestného konania neprináleží vyjadrovať sa k právnej podstate skutočností, na podklade ktorých bolo postupom podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie, ani hodnotiť a „vážiť“ jednotlivé argumenty s cieľom skúmať ich primeranosť a dôvodnosť, resp. to, či sú alebo nie sú postačujúce na záver o dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestnej činnosti. Uvedené spravidla patrí do právomoci orgánov činných v trestnom konaní a následne v prípade podania obžaloby všeobecných súdov

a ústavný súd by si tak predčasným vstupom do hodnotenia týchto okolností atrahoval ich zákonnú právomoc a deformoval tak ústavný systém ochrany základných práv a slobôd v trestnom konaní.

16. V kontexte uvedených skutočností však nie je možné vylúčiť možnosť, že návrh obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku a jeho vybavenie zo strany generálneho prokurátora môže byť za určitých špecifických okolností predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu (napr. ak sa takým návrhom odmietne generálny prokurátor zaoberať bez zákonného dôvodu, pri zle vyhodnotenej lehote na podanie návrhu v zmysle § 364 Trestného poriadku zo strany generálneho prokurátora či absencii akéhokoľvek odôvodnenia upovedomenia generálneho prokurátora pozn.), aj v takom prípade však zostávajú aktuálne už uvedené východiská, v zmysle ktorých tak nebude možné túto právomoc ústavného súdu z dôvodu princípu subsidiarity uplatniť smerom k preskúmaniu dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestnej činnosti či postupu orgánov činných v trestnom konaní v tomto smere.

17. Vo vzťahu k napadnutému upovedomeniu generálneho prokurátora ústavný súd v okolnostiach predbežne prerokovanej veci neidentifikoval v bode 16 tohto uznesenia definovaný postup. Navyše, uvádza, že generálny prokurátor si povinnosť vo vzťahu k návrhu sťažovateľa na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, t. j. povinnosť zákonom ustanoveným postupom sa takýmto návrhom zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť, splnil, keď návrh preskúmal, vyhodnotil (v upovedomení neabsentuje odôvodnenie, pozn.) a svoje závery sťažovateľovi oznámil.

18. V zmysle už uvedených dôvodov a v nadväznosti na popísané východiská ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže v tomto štádiu trestného konania nemá právomoc na jej prerokovanie.

19. Nad rámec už uvedeného ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poukazuje na to, že tento článok sa v sťažovateľom popísaných súvislostiach týka iba rozhodnutí súdov rozhodujúcich o právach občianskej povahy alebo o opodstatnenosti trestného obvinenia osoby, ktorá je účastníkom konania pred súdom (m. m. III. ÚS 206/06, III. ÚS 2/09, II. ÚS 494/2014, IV. ÚS 132/2020). V súvislosti s námietkou sťažovateľa o porušení jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy zasa pripomína, že tento článok sa vzťahuje na konanie vo veci samej (týka sa sudcu), o ktoré v danom prípade namietaného trestného konania, ktoré je vo fáze prípravného konania, nešlo (m. m. II. ÚS 548/2018, IV. ÚS 463/2020). V dôsledku uvedeného by ústavná sťažnosť sťažovateľa v tejto časti bola zjavne neopodstatnená a ústavný súd by ju preto mohol odmietnuť v tejto aj podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. V okolnostiach predbežne prerokovanej veci považuje ústavný súd za potrebné tiež akcentovať, že skutok ako taký sa môže stať predmetom úprav podľa výsledkov dokazovania (ktoré sa v danom štádiu trestného konania nehodnotili s konečnou platnosťou, pozn.), pričom rozhodujúcim by v prípade, ak by došlo k obžalobe a následnému konaniu pred súdom, bol skutok z hľadiska viny alebo nevinu uvedený v rozsudku (samozrejme len vtedy, ak by k takému konaniu došlo).

21. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu